

Strategi

Program

• **Plan**

Policy

Riktlinjer

Regler

Borås Stads
**Vatten- och avlopps-
försörjningsplan (VA-plan)**

Borås Stads styrdokument

Aktiverande

STRATEGI – avgörande vägval för att nå målen för Borås
PROGRAM – verksamheter och metoder i riktning mot målen
PLAN – aktiviteter, tidsram och ansvar

Normerande

POLICY – Borås Stads hållning
RIKTLINJER – rekommenderade sätt att agera
REGLER – absoluta gränser och ska-krav

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Datum: 2022-04-28

Dokumentet gäller för: Borås Energi och Miljö, Fritids- och folkhälso-
nämnden, Kommunstyrelsen, Lokalförsörjningsnämnden, Miljö- och
konsumentnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden.

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

För ev. uppföljning och tidplan för denna ansvarar: Kommunstyrelsen

Dnr: 2021-00778

Dokumentet gäller till och med: 2025

Inledning

Borås Stad har ett ansvar för att invånare i kommunen har tillgång till ett hälsosamt dricksvatten och för att avloppsvatten från bostäder och verksamheter omhändertas på ett hållbart och miljömässigt sätt. Det finns också många verksamheter i kommunen som är beroende av vatten. God planering är grunden för att kommunen även fortsättningsvis ska kunna erbjuda sina invånare och verksamheter god service och uppfylla kommunens skyldigheter.

Vi använder våra vattendrag för alla aspekter i VA-försörjningen. Sjöar och grundvatten ger oss dricksvatten och vattendrag och sjöar är mottagare för vårt dagvatten och behandlade spillvatten. Vatten spelar en central roll för kommunens infrastruktur och utveckling. Det är av största vikt att vi skyddar och aktivt förbättrar statusen på denna resurs, verkar för ett hållbart användande av denna tillgång samt tittar på klimataspekten i vattenförsörjningen.

De allmänna vattentjänsterna delas in i de tre kategorierna, dricksvatten, avloppsvatten och dagvatten. Vid utredning av behovet av en allmän lösning behöver samtliga tjänsters behov utredas. Det finns gott om dricksvatten i Borås. Men trots det behöver vi få mer information kring den enskilda dricksvattensituationen gällande tillgång och kvalitet, för att kunna ta ställning till geografiska områdens behov av en allmän lösning över tid. För kommunen finns ett behov av tillförlitlighet i dricksvattenförsörjningen, så kallad redundans, och därför utreds sjön Tolken som en möjlig framtida dricksvattentäkt.

Omhändertagandet av avloppsvatten från bostäder och verksamheter i kommunen fungerar bra i stora delar av kommunen. I vissa områden behöver det göras en del arbete för att förbättra situationen. En orsak till detta är att utsläppen av skadliga ämnen till miljön måste minska. Risken för att människor blir sjuka av en otillräcklig hantering av avloppsvatten är också något som medför att förbättringar måste ske. Näringsämnen från avloppsvattnet bör återföras till produktiv jordbruksmark och det renade avloppsvattnet bör ses som en möjlig vattenresurs för t ex bevattning.

Dagvattenhanteringen från bebyggda områden har historiskt främst fokuserat på att avleda vattnet på ett säkert sätt till ett vattendrag. Kraven ökar på att ställa om kommunen till ett förändrat klimat och på att avledningen av dagvatten ska ske på ett miljömässigt korrekt sätt för att förbättra statusen på våra vattendrag. Detta innebär ett ökat utrednings- och åtgärdsbehov i samhällsbyggnadsprocessen. Dagvattenfördröjning och rening är funktioner som kräver ställningstaganden, god planering och ekonomiska resurser för att förverkligas.

VA-planering behöver ske för hela kommunen och inte enbart för verksamhetsområden för allmänna vattentjänster. Fokus i VA-planen har lagts på de VA-frågor som behöver involvera både stadens olika förvaltningar och Borås Energi och miljö. Ett gott samarbete, både inom kommunkoncernen och med Boråsarna, är avgörande för en lyckad långsiktig VA-planering för hållbara allmänna vattentjänster nu och i framtiden.

De åtgärder som berör den allmänna anläggningen och där fler än VA-huvudmannen har ansvar, eller är av stor vikt för kommunens utveckling, ingår i VA-planen. Exempelvis åtgärder för dagvattenhantering, klimatanpassning eller tillgången till ett hälsosamt och säkert dricksvatten. Övriga åtgärder på den allmänna anläggningen hålls utanför VA-planen och lämnas till Borås Energi och Miljö att utreda, planera och utföra. Det finns även åtgärder från den tidigare VA-planen som inte genomförts eller påbörjats ännu. Dessa åtgärder ligger kvar i denna revidering.

Bebyggelseutveckling

Borås växer stadigt, i slutet av år 2020 var det 113 714 invånare i kommunen. Befolkningen förespås att öka med ca 900 personer per år till år 2025 och med 12 500 personer till år 2035. Enligt antagen Översiktsplan, ÖP, ska stadskärnan och de fyra serviceorterna, Dalsjöfors, Viskafors, Sandared och Fristad förtätas och utvecklas.

Översiktsplanens tillväxt planeras till stor del inom eller intill befintliga verksamhetsområden för allmänna vattentjänster och kommer bland annat leda till att vattenuttaget ökar i Öresjö och Dalsjöfors vattentäkter, mer dricksvatten ska produceras i Sjöbo och Dalsjöfors vattenverk. Inkommande belastning och flöde till Sobacken och Bogryds reningsverk blir högre och flödet blir högre i distributionssystemet kopplat till de orter som växer.

Det finns även ett visst bebyggelsetryck i de omvandlingsområden som tas upp i bilaga 1, områden i vilken tillväxt kan ske mer eller mindre strukturerat.

Områden i behov av en förändrad VA-hantering för befintlig bebyggelse ges en framträdande del i VA-planen, då detta är grundläggande för kommunens bebyggelseutveckling. Som utgångspunkt gäller att allmänt VA byggs ut i alla områden där samlad nybebyggelse sker.

Omvandlingsområden

Områden i behov av förändrad VA-försörjning

Borås kommun har ett trettiotal områden som står under bevakning kring behovet av kommunala vattentjänster. Då det är av stor vikt att staden har en långsiktig VA-planering där vi bygger ut kommunala vattentjänster, reviderades den behovsbedömning som gjordes inför den förra VA-planen.

Syftet med att VA-utbyggnadsplanen har ett längre tidsperspektiv än fyra år, vilket är VA-planens antagandetid, är för att de boende i ett område dit vi planerar att gå fram med allmänna vattentjänster tidigt ska få information om dessa planer.

Formellt antas varje utbyggnad genom att ett beslut om utvidgning av verksamhetsområdet tas av kommunfullmäktige. När beslutet om verksamhetsområde är taget ska, enligt Lagen om allmänna vattentjänster, den allmänna anläggningen byggas ut snarast. Detta beslut kan därmed inte tas i förtid utan tas i nära anslutning till faktisk utbyggnad av ledningsnätet.

Kategorisering av områden

Indelning av fastigheter har bedömts i fem kategorier. Fyra av kategorierna innehåller fastigheter som ligger i sammanhållen bebyggelse och i den femte glesbebyggelse. Kategorierna är:

- *Allmänt VA-område* är ett område som idag har tillgång till allmän VA-försörjning, antingen inom ett verksamhetsområde eller via en avtalsanslutning (till exempel föreningar). Områden som redan är anslutna till allmänt VA har inte utretts vidare i denna VA-plan.
- *Utbyggnadsområde för VA* är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som har behov av en förändrad VA-lösning. Borås Stad rekommenderas att fatta beslut om verksamhetsområde för allmänt VA, samt när i tid utbyggnaden ska ske.
- *Utredningsområde för VA* är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som kan ha behov av en förändrad VA-struktur. Utredning behöver utföras för att visa vilket behov som finns samt vilka möjligheter som finns för att förbättra situationen. För områdena krävs ytterligare utredningar kring områdets avgränsningar, möjliga tekniska lösningar till VA-problemen samt om det finns ett kommunalt ansvar att lösa problemet eller inte. Utredning kan även visa att VA-försörjningen i ett område helt eller delvis går att lösa med enskilda eller gemensamma VA-anläggningar.

- *Bevakningsområde för VA* är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som sannolikt inte har behov av en förändrad VA-struktur. Många VA-bevakningsområden kommer även i framtiden att ha enskild VA-försörjning, men med fler gemensamma lösningar. Bevakningsområden har mindre behov av en förändrad VA-försörjning än utredningsområden. Områdena behöver dock bevakas, eftersom VA-situationen kan förändras vid till exempel gradvisa avstyckningar utanför detaljplanelagt område samt vid exploatering, varpå nya bedömningar och avvägningar behöver göras.
- *Enskilt VA-område* är ett område med gles bebyggelse som idag har enskild VA-försörjning och som inom överskådlig framtid inte har behov av en förändrad VA-struktur utan kommer att fortsätta ha enskild försörjning.

Behovs- och anslutningspotential

De ca 30 områden som kan ha behov av en förändrad VA-struktur har genomgått en behovsbedömning för att få en uppfattning om vart en förbättrad VA-lösning är mest angelägen. För mer info om behovs- och anslutningspotential se bilaga 1 och underlag till VA-planen.

Utbyggnadsområden för VA

Följande områden ska Allmänt VA byggas ut under planperioden 2022-2025:

Bosnäs (redan beslutad i VA-plan 2017-2020) och Klockarbo (Hovalida)

Allmänt VA föreslås byggas ut under planperioden 2026-2029:

Svarvhult i Sandared

Utredningsområden för VA

Följande områden kan bli aktuella för allmän VA-utbyggnad eller gemensamhetsanläggning mellan 2026-2032, utan inbördes rangordning.

Skriftlig inventering gällande avloppssituationen samt utreda dricksvattensituationen:

Tosseryd

Utreda dricksvattensituationen:

Hallavägen, Almenäs/Lakhall, Lakhall, Mjöshult, Häla

Bevakningsområden för VA

Följande områden är troligen inte aktuella för allmän VA-utbyggnad fram till 2032.

Områden som behöver bevakas genom bygglov och tillstånd för enskilda avlopp för att undvika långsam förtätning:

Nabbagatan, Munkahagen, Bovik, Funningen, Torpa-Hestra, Ryssbyhöjden, Lyckebovägen, Skansasjö, Sjögabo, Nabben/Sandvik, Viken

Områden som gradvis styckats av och därför behöver bevakas:

Vralen, Arås, Ryd (Gånghester), Varvhult

Enskilt VA-område

Följande områden bedöms inom överskådlig framtid inte ha behov av en förändrad VA-struktur:

Sundholmen (Lerbäck), Bua Strand, Råvik, Sävsjövik, Ebbared, Vänga, Patövik, Sköttning, Tämta

Åtgärder

VA-planen anger vilka åtgärder som ska genomföras inom planperioden. Under åtgärderna listas både ansvarig nämnd samt vilka andra nämnder som ska delta i arbetet. Även andra berörda nämnder, bolag och privata aktörer ska bjudas in att delta i arbetet.

1. Omvandlingsområden

- 1.1 Utreda den enskilda dricksvattensituationen. Utarbeta en modell för utredning av den kvalitativa och kvantitativa dricksvattenförsörjningen i områden med enskilda dricksvattentäkter eller gemensamhetsanläggningar.

Tid: 2022–2025

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Miljö- och konsumentnämnden

2. Rening och fördröjning av dagvatten

Åtgärder för att möta EUs vattendirektiv, EUs klimatdirektiv, miljökvalitetsmål

- 2.1 Utreda och klargöra ansvarsfrågan samt finansiering i kommunen gällande dagvatten för både nya och befintliga system.

Tid: 2022

Ansvar: Kommunstyrelsen

- 2.2 Utarbeta förslag för hur dagvatten kan hanteras som resurs. Dagvatten som resurs kan berika stadsbilden genom att uppmana till rekreation och lek samt stärka naturvärden och biologisk mångfald

Tid: 2022–2025

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Lokalförsörjningsnämnden, Fritid- och folkhälsonämnden, Tekniska nämnden, Samhällsbyggnadsnämnden, Miljö- och konsumentnämnden

- 2.3 Tydliggöra brand- och släckvattenhantering. För en effektiv brandbekämpning behöver staden ha en plan kring bl.a. tillgång till brandposter. Planen ska även innehålla hantering av släckvatten som kan förorena vattendrag och dricksvattentäkter samt orsaka skada på avloppsreningsverkets mikroorganismer. Planen ska tydliggöra hur risken för miljöskada ska kunna minimeras och vilken förmåga till att hantera släckvatten kommunen ska ha.

Tid: 2022–2025

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Miljö- och konsumentnämnden, Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund (SERF), Tekniska nämnden, Samhällsbyggnadsnämnden.

- 2.4 Utreda vilka åtgärder som bör genomföras för att förbättra befintlig dagvattenhantering. Åtgärderna ska syfta till att förbättra recipientstatusen och skapa säker avrinning.

Tid: 2023–2025

Ansvar: Klargörs efter att åtgärd 2.1 om ansvarsfrågan är genomförd.

3. Kvalitetssäkrad dricksvattenförsörjning

Åtgärder för att möta EUs nya dricksvattendirektiv, produktansvarslagen samt för att ställa om mot ett förändrat klimat.

- 3.1 Utreda och planera för en klimatanpassad dricksvattenförsörjning. Identifiera risker som finns för en försämrade vattenresurs och föreslå åtgärder.

Tid: 2022–2025

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Miljö- och konsumentnämnden, Kommunstyrelsen

- 3.2 Ta fram ett strukturerat arbetssätt inom vattenskyddsområden för att minska spridning av oönskade ämnen till råvattnet.

Tid: 2022–2023

Ansvar: Miljö- och konsumentnämnden

Delaktiga: Borås Energi, Miljö och Tekniska nämnden

4. Hållbar avloppshantering och vattentjänster

Åtgärder för att möta ev. revidering av avloppsförordningen, EUs vattendirektiv, kommande krav på återföring av näringsämnen till produktiv jordbruksmark samt för att ställa om till ett förändrat klimat.

- 4.1 Klargöra ansvar mellan VA-huvudman och andra utsläppare uppströms gällande föroreningar som avloppsreningsverken tar emot.

Tid: 2022

Ansvar: Kommunstyrelsen

Delaktiga: Borås Energi och Miljö, Miljö- och konsumentnämnden

- 4.2 Återföring av slam från septik. Utreda möjligheten till separat omhändertagande och hygienisering av avloppsslam från septiktankar.

Tid: 2022–2024

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Miljö- och konsumentnämnden

- 4.3 Utreda möjligheten av användande av ett så kallat ”tekniskt vatten” till exempel renat avloppsvatten som alternativ till dricksvatten till spolning av ledningsnät, bevattning etc.

Tid: 2022–2024

Ansvar: Borås Energi och Miljö

Delaktiga: Miljö- och konsumentnämnden, Tekniska nämnden

Uppföljning

Åtgärderna under punkt 1–4 i tabellen ovan följs upp av Stadsledningskansliet en gång per år och rapporteras till Kommunstyrelsen.

BORÅS
STAD

Postadress 501 80 Borås **Besöksadress** Stadshuset, Kungsgatan 55
Telefon 033-35 70 00 **e-post** boras.stad@boras.se **Webbplats** boras.se